

Inkluzia

Auktorita: Christa Markom, Jelena Tošić, Magdalena Steger

Ano avdivesutno amalnipa e manuša si butvar diskriminirime kadaleske so na dikhljoven vaj na keren vareso sar so mangel e amalnikane norme. Sa so nanaj jekh e „normasa“ dikhoval sar (but)ververikano thaj na but xarider phandel pe e negativnikane saikeripanca. O Paniagua kadaleske vakerel „mito vašo normalnikano čhavo“ (Paniagua, 2017). Adžukhar kerel pe implikacia kaj isi sade jekh normalutno čhand sar thaj so e čhave mangljol te keren vareso. Kadava butvar anel dži bixaljovipe, savo so šaj te ovel dikhlo e čhibake problemonca e siklengo kadaleske so vakeren i aver primarnikani čhib. Varesave sikavne kadaleske gindinen kaj isi problemo e sikljovipasa thaj dikhen vi den etikete e siklengesa sar „khanduvale“. Paniagua kadava konteksto e čhibako thaj i inkluzia sikavel sar akronimo LCSO (čhibako, kulturako thaj socio-ekonomikano ververipe). Lesa kerel buti te šaj te del inkluzia na sade e manušenge e invaliditetesa numaj thaj e manušen save preperen ke etnikane minoritetnikane grupe (kaski primarnikani čhib si verver katar i čhib savi so ovel vakerdi ani phuv savate si) thaj e manušen katar e khera saven isi tikne lovenge leipa. Ano pesko artiklo del sugestia kaj e manuša keren reakcia ververikane čhandenca ko ververipe savo si dirigirime lenge personalnikane dživdipasa (Paniagua, 2017).

Lang-Wojtasik thaj Schieferdecker labaren buvleder definicia e inkluziako thaj definirinen la sar čačipe ko leipe than ano amalnipa, biadhinala katar o dendo vaj oficialnikano statuso. Phandlo akale difiniciate, sarkoneske mangljol te ovel dendi arka savi so leske mangljol vašo anglunipe ano dživdipe. Bare džanlipastar si i individua te na adaptirinel pe e amalipnaske (societake) numaj o amalnipa (i societa) te adaptirinel pe e individuake. Akate i inkluzia si ki relacia e bilimitirime leipasko than ano sakova aspekto e amalnipasko, biadhinala katar i individualnikani situacia (Lang-Wojtasik & Schieferdecker, 2016: 78-80).

Naraian džal dureder katar kadava thaj definirinel i inkluzia sar zumavipe te kerel pervazo ano savo sarkon šaj te resarel jekh baripen. Ani akaja definicia o fokusosa si ko resipe e jekh rezultatesko, a na kodobor ko leipe e jekhe sikljovipasko. Majbut i funda e leipasko than sa e siklengo mangljol te kerel osiguripe e ververikane siklanake planonca thaj programenca thaj e aver sikljovipaske strukturengo. Ko akava čhand sakova palpalunipe e siklengo si kerjardi ko amalnikano-kulturikano dikhipe, thaj kadava bizo te ovel dikhli i rasa, polo, etnikano preperipe, invaliditeto, polilingvizam, migracie, seksualnipa, familia, religia, ideologia thaj beršipe (Naraian, 2011).

Saalfrank thaj Zierer thaj adžukhar definirinen i inkluzia sar čhand e leipasko than ano sikljovipe thaj ano proceso e kerdipasko e džanipasko ano buvleder dikhipe. E auktoria den trin čhandia sar i inkluzia šaj te ovel pendžardi: generalnikane prekal i teoria e rolengi, teoria e komunikaciaki, a ulavde i teoria e networkipaski. Akate o ververipe thaj o heterogenipe ikljoven sar duj džipherde bare džanlipaske konceptia vašo xaljovipe/haćaripe thaj i definicia e inkluziaki (Saalfrank i Zierer, 2017).

O aver šajdipe e definiripasko e digitalnikane inkluziako si kaj vov ani koncepcia si verver e avere terminondar sar so si ekskluzia, ulavdipe, integracia thaj asimilacia. I inkluzia thaj šaj te ovel xaljevdi/haćardi ane lekcije vaše granice thaj granicipa. Inkluzivnikane te gindine anel te gindine vašo inkluzia ko relativnikano thaj relaciako čhand, kadaleske so i inkluzia savaxt xaljevde e ververikane forme e ekskluziako thaj premal lende konstituirinel pe. Kadava isi le karaktero ki sakoja situacia ani savi dikhel pe varesavo ulavkeripe thaj cixidel granica maškar o andruno thaj o avralutno. Kadala granice šaj thaj mangljol te oven kritikane analizirime (Nguyen, 2015).

Vašo inkluzipe kerel pe lafi/lav ane ververikane amalnikane ranika sar so si medie, politikani sfera thaj majbut ano konteksto e sikljovipasko; ane verver umala sar so si globalnikano, nacionalnikano thaj lokalnikano. O pućipe e zurako lel majućo than ane diskursia thaj praktike e inkluziake. Ano rodljaripe e zurako thaj e radžipasko pućel pe thaj o pućipe: trubul vaj na i (digitalnikani) inkluzia te ovel manušikano čaćipen (Nguyen, 2015).

Sar so vakerel o Nguyen (2015), o debatiripe vašo inkluzia thaj ekskluzia si zoraes strukturirime e radžake politikenca, kadaleske so voj si funda vaše juristikane thaj e normativnikane karakteristike savenca ovel formirime, regulirime thaj von den legitimiziripe vašo inkluzia ano amalnipa.

Akate si o problemo so ano phandipe e normako thaj e zakonesko na len pe ko dikhipe e krle/avazia e individuengo thaj e khedinako save so majbut cixiden kadalestar. Jekh katar e džaovapia ko akava problemo si o dromaripe ko „vazdipe e krlesko“, sar so vakerel o Naraian, thaj kadava si instrumento vašo osiguripe e participaciake ane inkluzivnikane khedina. E manušenge te ulo dendo te vazden pesko krlo thaj te keren lafi/lav vašo kadava so mangel thaj so mangljol vi trubul lenge, kadava šaj te anel dži laćharipe lenge participaciako ano amalnipa. Numaj, o šarti si kadava te šaj ovel baxtagoralo trubul čaćikane e manušikane krle te oven ašunde (Naraian, 2011). Panda jekh rodljaripasko misal savo so kerel buti e „vazdipasa e krlesko“ si e duj proektia katar o Uniime Thagaripe savengo resipe si te tiknjarel i diskriminacia katar GRT khedina (e Romengi thaj

Travelersengo/Phirutnengo). Akate o koncepto e krlesko labarel pe thaj adžukhar te šaj te sikavel e čhavenge kaj vi von šaj te den dumo ko gindjaripe e lekciengo (Brook Lapping Productions, 2006).

Literatura

Brook Lapping Productions (Regisseur). (2006). *Inclusion* [Film].

Lang-Wojtasik, G., & Schieferdecker, R. (2016). Von der Inklusion zur Heterogenität und wieder zurück. Grundlegende Begriffe und Zusammenhänge mit schultheoretischem Anspruch. In G. Lang-Wojtasik, K. Kansteiner, & J. Stratmann, *Gemeinschaftsschule als pädagogische und gesellschaftliche Herausforderung*. Münster: Waxmann.

Naraian, S. (2011). Pedagogic Voicing: The Struggle for Participation in an Inclusive Classroom. *Anthropology & Education Quarterly*, S. 245-262.

Nguyen, X. T. (2015). *The journey to inclusion*. Rotterdam: Sense Publishers.

Paniagua, A. (2017). The Intersection of Cultural Diversity and Special Education in Catalonia: The Subtle Production of Exclusion through Classroom Routines. *Anthropology & Education Quarterly*, S. 141-158.

Saalfrank, W.-T., & Zierer, K. (2017). *Inklusion*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh.